

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 2 декабрдаги ПҚ-2666 сонли «Ўзбекистон Республикаси туризми ривожлантириш Давлат Қўмитаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида»ги Қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги «2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида»ги ПФ-60-сонли Фармони;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 январдаги ПФ-5611-сон «Ўзбекистон Республикасида туризми жадал ривожлантиришига оид қўшимча чоратadbирлар тўғрисида Фармони 1-ИЛОВА;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 январдаги ПФ-5611-сон «Ўзбекистон Республикасида туризми жадал ривожлантиришига оид қўшимча чоратadbирлар тўғрисида Фармони, 2019-2025 йилларда Ўзбекистон Республикасида туризм соҳасини ривожлантириш ИЛОВА.

ОЛИЙ ТАЪЛИМДА СИФАТНИ ТАЪМИНЛАШ ТИЗИМИНИ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШНИНГ МЕЪЁРИЙ-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

У.И.Джуманиязов, и.ф.ф.д. (PhD)

Тошкент давлат иқтисодий университетини

Ўзбекистон Республикасида ҳозирги даврда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий сиёсатнинг асосий мақсадларидан бири – бу, олий таълимни тизимли ислоҳ қилишнинг устувор йўналишларини белгилаш, замонавий билим ва юксак маънавий-ахлоқий ғазилатларга эга, мустақил фикрлайдиган юқори малакали кадрлар тайёрлаш жараёнини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш, олий таълимни модернизация қилиш, илғор таълим технологияларига асосланган ҳолда ижтимоий соҳа ва иқтисодиёт тармоқларини ривожлантириш ҳисобланади.

Сўнги 6 йил давомида республика олий таълим тизимини халқаро стандартларга мос равишда комплекс ривожлантириш, хусусан соҳада самарали бошқариш механизмларини жорий қилиш асосида сифатни ошириш, таълимни рақамлаштириш, олий таълим муассасалари ўртасида рақобат муҳитини шакллантириш борасида салмоқли амалий ишлар бажарилди. Ўз ўрнида, ушбу қайд этилган натижаларга эришиш имконини берадиган қонунчилик негизи яратилди.

Янги Ўзбекистонни барпо этиш жараёнида олий таълим тизимини ҳам илғор хорижий тажрибалар асосида ривожлантириш борасида қатор меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди. Ушбу қонунчилик ҳужжатлари қаторида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 октябрдаги «Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида»ги ПФ-5847-сонли Фармони соҳани стратегик ривожлантиришда муҳим концептуал ҳужжат бўлиб ҳисобланади. Мазкур ҳужжатга асосан қуйидагилар назарда тутилган:

олий таълим соҳасида давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш, ҳудудларда давлат ва нодавлат олий таълим муассасалари фаолиятини ташкил

этиш асосида олий таълим билан қамров даражасини 50 фоиздан ошириш, соҳада соғлом рақобат муҳитини яратиш;

Ўзбекистон Миллий университети ва Самарқанд давлат университетини мамлакатимиз олий таълим муассасаларининг флагманига айлантириш;

республикадаги камида 10 та олий таълим муассасасини халқаро эътироф этилган ташкилотлар (Quacquarelli Symonds World University Rankings, Times Higher Education ёки Academic Ranking of World Universities) рейтингининг биринчи 1 000 та ўриндаги олий таълим муассасалари рўйхатига, шу жумладан Ўзбекистон Миллий университети ва Самарқанд давлат университетини биринчи 500 та ўриндаги олий таълим муассасалари рўйхатига киритиш;

олий таълим муассасаларида ўқув жараёнини босқичма-босқич кредит-модуль тизимига ўтказиш;

халқаро тажрибалардан келиб чиқиб, олий таълимнинг илғор стандартларини жорий этиш, жумладан ўқув дастурларида назарий билим олишга йўналтирилган таълимдан амалий кўникмаларни шакллантиришга йўналтирилган таълим тизимига босқичма-босқич ўтиш;

олий таълим мазмунини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш, ижтимоий соҳа ва иқтисодиёт тармоқларининг барқарор ривожланишига муносиб ҳисса қўшадиган, меҳнат бозорида ўз ўрнини топа оладиган юқори малакали кадрлар тайёрлаш тизимини йўлга қўйиш;

олий таълим муассасаларининг академик мустақиллигини таъминлаш;

олий таълим муассасаларида таълим, фан, инновация ва илмий-тадқиқотлар натижаларини тижоратлаштириш фаолиятининг узвий боғлиқлигини назарда тутувчи «Университет 3.0» концепциясини босқичма-босқич жорий этиш;

хорижий инвестицияларни кенг жалб қилиш, пуллик хизматлар кўламини кенгайтириш ва бошқа бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобига олий таълим муассасаларида технопарк, форсайт, технологиялар трансфери, стартап, акселератор марказларини ташкил этиш ҳамда уларни тегишли тармоқ, соҳа ва ҳудудларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишини тадқиқ қилувчи ва прогнозлаштирувчи илмий-амалий муассасалар даражасига олиб чиқиш;

олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчилари, илмий изланувчилари, докторантлари, бакалаврият ва магистратура талабаларининг юқори импакт-факторга эга нуфузли халқаро илмий журналларда мақолалар чоп этиши, мақолаларга иқтибослик кўрсаткичлари ошиши, шунингдек республика илмий журналларини халқаро илмий-техник маълумотлар базасига босқичма-босқич киритилишини таъминлаш;

Ўзбекистон олий таълим тизимини Марказий Осиёда халқаро таълим дастурларини амалга оширувчи «хаб»га айлантириш;

олий таълимнинг инвестициявий жозибadorлигини ошириш, хорижий таълим ва илм-фан технологияларини жалб этиш;

талаба-ёшлар таълим-тарбияси учун қўшимча шароитлар яратишга қаратилган комплекс чора-тадбирларни ўз ичига олган бешта ташаббусни амалиётга татбиқ этиш;

олий таълим муассасаларининг инфратузилмаси ва моддий-техник базасини, шу жумладан халқаро молия институтларининг имтиёзли маблағларини кенг жалб қилиш ҳисобига яхшилаш, уларни босқичма-босқич ўзини ўзи молиялаштириш тизимига ўтказиш ва молиявий барқарорлигини таъминлаш;

таълимнинг ишлаб чиқариш корхоналари ва илмий-тадқиқот институтлари билан ўзаро манфаатли ҳамкорлигини йўлга қўйиш;

аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламлари, шу жумладан имконияти чекланган шахсларнинг олий таълим билан қамров даражасини ошириш, улар учун инфратузилмага оид шароитларни яхшилаш белгиланган [1].

Шу билан бирга, олий таълимда сифатни таъминлаш тизимини трансформация қилиш жараёнларини амалга ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 27 октябрдаги “Олий таълим муассасаларини нуфузли хорижий олий таълим муассасалари билан ҳамкорликда трансформация қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 655-сонли қарорининг қабул қилиниши соҳани халқаро стандартлар асосида ислоҳ қилиш учун кенг замин яратди.

Мазкур қарорга мувофиқ, олий таълим муассасаларини нуфузли хорижий олий таълим даргоҳлари билан ҳамкорликда трансформация қилишнинг асосий йўналишлари этиб қуйидагилар белгиланган:

олий таълим жараёнини рақамли форматга ўтказиш, рақамли таълим технологияларини кенг жорий этиш асосида билимлар трансферини таъминлаш, ҳар бир таълим олувчининг шахсий хусусиятларини инobatга олган ҳолда билим, компетенция, кўникма ва малакаларни шакллантириш учун ахборот тизимларини жорий этиш;

лойиҳавий ўқитиш усулларини кенгайтириш, жаҳон миқёсидаги етакчи ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорликка асосланган инновацион таълим муҳитини шакллантириш ҳамда инновацион тадқиқотларни ривожлантириш ва ишланмаларни амалиётга жорий этиш;

талабаларда тадбиркорлик кўникмаларини ривожлантириш, бизнес лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш дастурларини яратиш;

олий таълим муассасасини ҳудуддаги маҳаллий жамоаларнинг таълим, илм-фан ва ижтимоий-маданий соҳаларда ривожланишини таъминлайдиган марказ сифатида шакллантириш;

ҳудуднинг ижтимоий-иқтисодий муаммолари ва вазифаларини ҳал қилиш борасида маҳаллий ижро этувчи ҳокимияти органлари ҳамда жамоат ташкилотлари билан стратегик шериклик муносабатларини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш [2].

Шуни алоҳида таъкилаш жоизки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 24 декабрдаги “Давлат олий таълим муассасаларининг академик ва ташкилий-бошқарув мустақиллигини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-60-сонли ва 2021 йил 24 декабрдаги “Давлат олий таълим муассасаларига молиявий мустақиллик бериш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-61-сонли қарорларининг қабул қилиниши [3,4] олий таълим

муассасаларининг мустақиллигини кенгайтириш, улар фаолиятида давлат маъмурий бошқарувини кескин камайтириш ҳамда шу орқали ўзгарувчан меҳнат бозори талабларига жавоб бера оладиган юқори малакали кадрлар тайёрловчи давлат олий таълим муассасаларини шакллантириш, шунингдек, давлат олий таълим муассасаларининг молиявий барқарорлигини таъминлаш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш масалаларини мустақил ҳал этиш, илмий-тадқиқот фаолиятига маблағларни жалб этиш имкониятини кенгайтириш ҳамда олий таълим муассасалари ўртасида рақобат муҳитини ривожлантириш имконини вужудга келтирди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги ПФ-5847-сонли Фармони//www.lex.uz;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 27 октябрдаги “Олий таълим муассасаларини нуфузли хорижий олий таълим муассасалари билан ҳамкорликда трансформация қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 655-сонли қарори//www.lex.uz;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 24 декабрдаги “Давлат олий таълим муассасаларининг академик ва ташкилий-бошқарув мустақиллигини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-60-сонли қарори//www.lex.uz;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 24 декабрдаги “Давлат олий таълим муассасаларига молиявий мустақиллик бериш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-61-сонли қарори//www.lex.uz.

ДАВЛАТ-ХУСУСИЙ ШЕРИКЛИГИ ТАМОЙИЛЛАРИНИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ СОҲАСИДА ҚўЛЛАШНИНГ ИЛҒОР ХОРИЖИЙ ТАЖРИБАСИ

Ж.А.Абдуллаев, и.ф.ф.д. (PhD)

*Таълимни ривожлантириш
республика илмий-методик маркази,*

ДХШ концепцияси биринчи марта 70-йилларда, давлат ва хусусий бизнес ўртасидаги ўзаро муносабатлар зарурлиги тўғрисида тушуниб етилгандан кейин шакллана бошлади.

Шундай қилиб, давлатнинг турли даражалари ташаббуси билан капитални кўп талаб қиладиган инфратузилма лойиҳаларини амалга ошириш натижасида муҳим аҳамият касб этадиган «public private partnership» тушунчаси пайдо бўлди, бу қўшимча молиялаштириш манбаларини жалб қилишни талаб этади.

ДХШ тушунчаси дастлаб саноат соҳасида қўлланилганига қарамай, кўплаб давлатлар (*АҚШ, Канада, Австралия, Марказий ва Шарқий Европа мамлакатлари*) муқобил молиялаштириш манбаларини таъминлаб, ДХШ механизмларидан амалда ва ижтимоий соҳаларда (таълим, соғлиқни сақлаш, маданият) фаол фойдаланмоқда.

Олий таълим соҳасида ДХШни кўриб чиқадиган бўлсак, ДХШ тамойилларини қўллаш молиявий афзалликлар билан чекланмайди. Шериклик